

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni;
za četrt leta eno krono; posamne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne
vračajo. — Cene inšaratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za
večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 143.

V Ljubljani, 25. decembra 1902.

Poštno-hran. št. 849.872

Koncem tretjega leta.

Tretji letnik „Narodnega Gospodarja“ je dokončan. Na tem mestu izrekamo vsem sotrudnikom in prijateljem lista iskreno zahvalo za podporo.

Da raste od leta do leta število prijateljev našega lista, uže to dejstvo bi nas moralo vzpodbujati, da vztrajamo pri započetem delu. Toda dejstvo, da se od leta do leta množe sotrudniki iz vrst našega kmet-skega stanu, to nas navdaja s ponosom, saj kaže, da se od leta do leta bolj širi zadružna zavest med našim narodom, da torej naš list izpolnjuje svojo nalogo.

Širiti to zavest hočemo tudi v prihodnje.

Cena listu je:

za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za četrt leta 1 K.

Člani „Gospodarske Zveze“ dobivajo list brezplačno.

Kdor želi list na ogled, naj to sporoči upravništvu ter naznani svoj natančni naslov. Dokler bode dopuščala zaloga, ustrezali bodemo rade volje takim željam.

Kmetijstvo.

Živinoreja.

Število živine čez zimo.

Le redko boš naletel na gospodarja, ki bi si vzel toliko truda in si odgovoril na gorenje vprašanje s svinčnikom v roki. Če pa potem spomladi ni dolgo nič zelena, kakor smo imeli zadnja leta priliko nekaterokrat poskusiti, tedaj je v hiši joj! Kar je le mogoče oddati iz hleva, se vrže proč za vsak denar, kar pa je nujno potrebnega za voz ali mleko, tu shujša v staji do 7 egiptovskih krav ter si pozneje seveda le počasi in pa silno drago zopet odpomore. Vsaj smo morali doživeti celo slučaje, da je ljudstvo trgalo na pol segnjito slamo raz strehe svoje kočje, da zamaši neznosni glad pojemajoče živine.

Da je tako gospodarjenje za nas velika zguba, to mi bo vsak pritržil. Zato pa mora pametni gospodar v pravem času trezno premisliti, da se obvaruje škode. V ta namen odda on v pripravnem času živino, ki jo lahko pogreši in si pridrži samo ono, ki jo nujno potrebuje in jo zamore dobro prerediti. Na mero, ki jo pove in presodi oko in na svoj spomin se ne more nikdo s popolno gotovostjo zanašati, zato podpremo prvo z merilom in tehtnico in spomin s popirjem in s svinčnikom.

Kako se pa napravi proračun klaje? Začetkom zime, ko ni nobenega zelenja, to je zelene krme za živino več in so vse zaloge, vsa fronta pod streho, torej nekako v račetku novembra (ali sredi novembra) poštej gospodar svojo živino in ceni, koliko da približno tehta. Na ta način smo dobili n. pr. da ima vsa naša živina žive teže okroglo 7000 kg ali 70 q.

Čim večja je živa teža, toliko več bo treba krme. Krmil imamo

kakor veste, veliko število, njihove lastnosti in pripravnost za pičo pa so zelo različne. Dobre krme potrebujemo menj, slabe več, in dobro moramo mešati s slabo, ako jo hočemo povoljno izkoristiti. Dobro travniško seno ima vse redilne snovi, katere potrebuje goveja živina v zelo pripravnem razmerju; govedo more živeti in na prostem po planinah in v divjini zunaj po ameriških prerijah tudi res živi prav dobro ob samem senu. Zato moremo vzeti vrednost srednje dobrega sena kot enoto ali merilo, s katerim presojava druga krmila, koliko da imajo v sebi „senene vrednosti“. Tako je n. pr. 100 kg krompirja i v ceni i v redilni vrednosti približno ravno toliko vrednih kot 50 kg sena. „Senena vrednost“ krompirjeva je torej za polovico manjša od vrednosti sena ali 50 odstotkov njegove vrednosti.

Pesa krmi še slabeje, njena senena vrednost je nekako tretjina vrednosti sena ali 33 odstot. itd.

Četudi more imeti marsikako ceneno krmilo veliko redilno vrednost, leži vendarle na roki, da so krmila v obče zato veliko dražja, za kolikor so izdatnejša. Zato je tudi redilna vrednost večine krmil z njihovo počezno tržno ceno v ozki zvezi in gospodar se večinoma ne bo veliko zmotil, ako si izračuna „seneno vrednost“ krmil iz njihove tržne cene. Ako je poprečna cena sena recimo 6 kron za meterski stot, cena kakega žita 12 kron, slame pa 2.60 kron, potem so poprečne senene vrednosti, izražene v stotinah: seno 600, žito 1200, slama 260.

Ako postavimo vrednost sena enako 100, potem dobimo (vsako številko delivši s 600) vrednosti: seno 100, žito 200, slama 43.

Ta števila izražajo sedaj seneno vrednost, ki jo ima 100 delov teh krmil.

Živino redimo lahko prav pičlo, dobro ali pa prav dobro, potemtakem razločujemo tudi vzdrže-

valno, dobičkanosno in pitalno krmo. Ob prvi more žival samo živeti, ne da bi ravno shujšala, pri drugi krmi more živina živeti, rasti in dati kak hasek (vozno silo, mleko, meso). Pri pitalni krmi nam gre samo zato, da si izredimo kolikor moč po ceni veliko mesa. Po dolgoletnih opazovanjih in mnogoterih poskušanjih so našli potrjeno, da stoji dobičkanosna krma za govedo vedno v gotovem razmerju z njegovo živo težo. Ako krmi kmetovalec s samim travniškim semenom, tedaj potrebuje živina sleherni dan okoli ene tridesetinke krme svoje životne teže. Če je tegaj ena krava težka na pr. 540 kg, tedaj potrebuje vsaki dan $540 : 30 = 18$ kg sena kot hasnovito krmo. Poprečno računamo na 100 kg žive teže 3 kg sena ali senene vrednosti. Pri konjih in delavnih volih računamo na 100 kg žive teže $3\frac{1}{2}$ kg senene vrednosti. Ako hočem kot gospodar zvedeti, je-li bom shajal čez zimo s svojo krmilno zalogo, določim najpreje celotno živo težo svoje živine (to smo storili in dobili 7000 kg) in množimo to težo izraženo v kvintalih (torej 70 q) s 3. To število ($70 \times 3 = 210$) pove koliko sena potrebujem jaz za svojo živino na dan, ako bi krmil s srednje dobrim senom. Ako to dnevno krmo pomnožim s številom zimskih dnij, dobim težo senene klaje, ki jo potrebujem za celo zimo. Na to precenim svojo zalogo razne krme (detelje, sena, slame, žita, otrobov, repe, kolerab, krompirja itd.), ter jo spremenim na popirju v seno ali v seneno vrednost. Upam, da si to razumel.

Ti tedaj zveš na ta način: toliko sena (senene vrednosti) potrebujem, toliko sena (senene vrednosti) imam. Če imam preveč, bi smel odprodati, če imam premalo, bo treba dokupiti.

Živo težo živine dobimo, kar s precenitvijo (šacanjem). Pri cenitvi krme pa ne zadostuje „ša-

canje⁴ samo, ampak tu je treba vzeti na pomoč pošet in tehtnico. Najpreje poskusimo poiskati kubično vsebino svojih krmskih zalog. Ako imamo seno naloženo tako, da je ž njim popolnoma napolnjen kak prostor, potem ni težko najti kubične vsebine. Če ima ta prostor na pr. kockaste ali omaraste posode, potem dobiš kubično vsebino, ako zmeriš dolžino (d) in širino (š) osnovne ploskve in pa višino (v) tega prostora in vse troje množiš, torej $d \times \text{š} \times v$. Ko smo poizvedeli kakšno prostornino zavzemajo naša krmila, moramo s pomočjo tehtnice še poiskati, koliko telta en kubični metar (1 m³) vsakega krmila. Ako vzamemo iz senenega kupa 1 m³ sena, proč in ga stehamo, bomo našli, da ima nekako 80 kg. Žita nam ni treba stehati več nego 1 liter, to je 1 kub. decimeter, kakoršnih je v 1 m³ tisoč. Za peso in krompir porabimo kak zaboj v koji gre 1 m³. Ako pomnožimo preje dobljene kubične vsebine z utežnimi števili, tedaj dobimo množino krme izraženo v kilogramih. Te teže spremenimo v seneno vrednost, jih seštejemo in primerjamo z zimsko potrebščino krme, ki smo jo izračunali na popirju. Potem lahko reče gospodar: Jaz potrebujem čez zimo toliko in toliko senene vrednosti in moje zaloge (na hlevu, v svislih, na podu, v kozolcu, kašči) imajo in hranijo toliko senene vrednosti, iz tega sledi lahko sklep: lahko bom shajal čez zimo s krmo, ali pa: treba bo število živine nekoliko skrčiti oziroma prikupiti krme, ali pa: par živine še lahko prikupim zdaj ko je po ceni, oziroma laho prodam nekaj krme proč.

Da bo stvar še bolj jasna, naj sledi tukaj en primer takega krmskega proračuna za zimsko polletje od 1. listopada do 30. mal. travna: Stanje živine 1. listopada

	kg	q
1. 6 krav	à 400	24
2. 4 voli	„ 500	20

	kg	q
3. 2 teleta	„ 100	2
4. 10 prešičev	„ 60	6
5. 3 pitanje svinje	„ 130	6
6. 24 ovac je trem kravam	12	

Celotna živa teža znaša 70 q ali 7000 hg.

Vsaki dan potrebujem 70×3 kg senene vrednosti za krmo; skozi celo zimo (6 mesecev ali 180 dnij) potrebujem tedaj

$$70 \times 180 \times 3 \text{ kg} = 27.800 \text{ kg}$$

senene vrednosti.

Malo vrednih krmil je:

1. 100 q krompirja	= 50 q	sena
2. 100 „ pese	= 33 „	„
3. 100 „ slame	= 40 „	„

Ta krmila ja treba s primerjo sena, žita in drugih močnih krmil spraviti v pravilno razmerje s pravo redilno vrednostjo.

Senena vred.	senena	žita
v q	v q	v q
1. krompirja 50, pridevek 25	in 10	
2. pese 30,	„ 47	8
3. slame 40,	„ 60	—
skupaj 132 in 18		

S temi primeski smo svoja slaba krmila popravili do pravilne redilne vrednosti od 300 q. Ker pa potrebujemo čez zimo ne 300, ampak 378 q senene vrednosti, moramo primanjklaj 78 q pokriti s senom. Da doseže 37.800 kg senene vrednosti, potrebuje gospodar:

100 q krompirja	= 50 q	sena
100 „ pese	= 33 „	„
100 „ slame	= 40 „	„
210 „ sena (t. j.		
132 + 78	= 210	„
18 „ žita	= 45	„

528 q krme, ki ima 378 q semene vrednosti.

Ta naš zgled seveda ne velja za vse razmere; njegov namen je samo ta, da pokaže v obče pot, katere se imamo držati in mora biti toraj brez ozira na raznovrstne gospodarske razmere ta pot jasno umljiva. Če tudi taki računi ne morejo biti nikoli popolnoma natančni, imajo vendar veliko ceno,

ker obvarujejo gospodarja, da se ne „vračuni“.

Ker imajo naši bralci sedaj gotovo dovolj časa za malo zabavo, se bodo gotovo radi poskusili v sledečem računu:

Na razpolago imaš surovih krmil (t. j.: v gorenjem zgledu krompir, pesa in slama) vsakega po 100 q; koliko moraš še prikupiti ali pridejati sena in žita, da boš mogel prerediti skozi 6 mesecev tole živino:

2 konja za težo, ki tehtata 1300 kg, 7 molznih krav à 400 kg in 4 svinje à 125 kg. Konji in molzne krave dobijo vsaki dan po 3¹/₂ kg senene vrednosti na 100 kg žive teže.

Fr. Š. v prak. kmetovalcu.

Zakaj naj redimo čiste pasme.

Malo je le gospodarjev, ki bi vedeli, zakaj prav za prav na eni strani redimo čiste pasme in na drugi strani v določenih krajih samo določene živinske pasmine? Na to odgovarjamo tukaj.

Omenjene zahteve stavimo:

1. Ker se v gotovih pasmah nekatere koristne lastnosti, na pr. mlečnost, pitavnost itd. bolje iztvorijo in sigurneje podedujejo.

2. Ker dotične pasme na krajih, kjer so doma, niso nastale samo po človeškem plemenskem izboru, ampak še posebno po vplivu podnebja, talnih razmer, krmilne in življenskega načina in so tudi za one razmere najbolj primerne.

3. Ker imajo pasme gotova znamenja, po katerih jih je moči spoznati, kateri pasmi pripadajo, iz česar se da pa zopet sklepati na dozdevne njihove lastnosti.

V krajih tedaj, kjer je — kakor po naših hribih in planinah — živinoreja glavni vir dohodkov, ni samo potrebno, da redimo dobro živino, ampak je treba zanjo tudi delati reklamo, kar bi pa bilo za posamezne živali mnogo predrago in prenerodno in se da izvršiti le

za celo pasmo. Če si je pa enkrat cela pasma pridobila dober glas, preide ta sloves na vsako posamezno žival te pasme in za vsako žival se doseže višja cena, ako se živali takoj vidi, da spada k tej pasmi.

Marsikak gospodar si bo pa mislil: Meni je ta in ona žival bolj všeč, če tudi ne spada k naši pasmi, imam več koristi od nje in tudi lepše je ustvarjena.

Temu odgovarjamo, da so izrabne lastnosti in telesne oblike produkt izreje po človeku. One živali tudi niso pale z neba takoj s temi lastnostmi in oblikami, ampak te so jim bile polagoma prirejane in ravno te lastnosti in oblike zamoremo prirediti na podoben način tudi svojim živalim, ako pametno postopamo.

Zboljšajmo si domačo goved, potem imamo še ta dobiček, da bodo te živali privajene vsem okoliščinam, ki jih obdajajo, dočim temu pri tujih živalih ni tako.

Razun tega moramo tudi pomisliti, da mi sami delamo reklamo za tuje pasme, ako jih bolj obrajtamo nego domače, ker s tem ravno spričujemo, da so tuje pasme boljše od domačih, katero priznavanje je za naš očitna škoda.

Kmet. koledar tirolski 1903.

Sadjarstvo.

Delitev dela v ameriškem sadjarstvu.

Sajenje in oskrbovanje sadnih drevesc je naloga, ki je sicer ne razume vsakdo, ki pa je vendar ni ravno težko razumeti in dobro izvršiti, ker večji del te naloge prevzame mati zemlja in je človekova dolžnost v mnogih slučajih samo ta, da one s svojimi „kunštmi“ ne moti in ne ovira preveč.

Težje pa je, zrelo sadje obirati, pokati in razpošiljati na pravičen način tje, kamor je namenjeno.

Ako hočemo, da ohrani sadje ono vsaki vrsti posebej lastno tr-

pežnost, svoj najboljši okus in najboljši vonj ohraniti do povžitka ali do onega časa, ko se ima predelati v trpežno blago, potem morajo izvršiti delo obiranja, pokanja in razpošiljanja strokovnjaške roke, ki se na ta dela dobro razumejo.

Velika naloga nameravanih, novodobnih zavodov za razpečavanje sadja bo mej drugimi tudi ta, da si vzgojimo strokovno izobraženega osebja za ta dela, ki odpadejo potem sadjarjem v njihov lastni dobiček. Kajti da je sadje streseno po dosedanem načinu, torej ranjeno sadje, komaj na drevesu dozorelo, vže tudi ob svojo pravo ceno, tega pač ni potreba šele dokazovati.

Zgled, kako se je treba tega vprašanja primerno lotiti, nam daje Amerika. Tam ne oskrbuje sadne trgatve naselnik-sadjar, ampak s to, kakor tudi s pokanjem in razpošiljanjem sadja se peča posebna vrsta delavstva, ki se poda — podobno ženjem v naših severnih deželah — ob času trgatve od severa na jug, prične tukaj s trgatvijo zrelega sadja in sledi potem proti severu napredujoči zrelosti, trgajoč in obirajoč, dokler ne doseže zopet svoje domačije.

Tako se godi n. pr. v državah, ki predelujejo breskve. Začenši z zrelimi breskvami v Floridi gredo ljudje, ki oskrbujejo trgatve, sortiranje, pokanje in razpošiljanje tega sadja skozi Georgijo proti severu, dokler ne končajo svojega dela v državi Novi Jork. Ta delitev dela je tamkaj vže tako dobro organizovana, da ni v stanu farmovec na noben drug način tako dobro in po ceni dela izvršiti.

Posebna naprava na tem polji so tudi ameriške hiše za pokanje sadja; to so samostojna podjetja, v katerih tudi izučeno osebje samo sortuje, poka (trgu primerno) in razpošilja sadje, katero so navozili farmovci.

(Iz oklica Friderika Wašick, v katerem pozivlja k ustanovitvi modernih naprav za unovčevanje sadja.)

Najboljši čas rezati cepiče.

je gotovo od listopada do svečana, ko je sok odstopil in ni v njih nobenega življenja. Cepiči, ki jih jemljemo v požlahtnjevanje, morajo biti zdravi, v jedru ne rdeči, na koži ne črnkasti. Tudi drevo mora biti zdravo. Na poldnevni strani ali v vrhu drevesa dobiš najboljše mladike. Sadne mladike ali vodnih poganjkov nikar ne jemlji.

Do porabe zakoplji cepiče v prst na vrtu ali pa v vlažen pesek v kleti. Cepiče, ki smo jih dobili od drugod in ki so videti morda že nekoliko suhi, položimo za 24 ur v vodo. One dele, ki so bili vtaknjeni v zemljo ali v pesek pred vporabo, odrežemo preč in jih zavržemo. Cepiči, ki smo jih rezali jeseni zgodaj ali pozno spomladi bolje poženo in se raje primejo, ako jih vtaknemo pred vporabo za nekoliko časa v zemljo, da sok iz njih izpuhti.

Gozdarstvo.

Osnovni nauk moderne lesoreje.

Kakih dvajset let sem so se nazori, kako je treba pomlajati in vzgajati naše gozdove globoko v temelju spremenili. Najpopreje se zahteva, da se gola seč z naknadno pomladitvijo omeji samo na one slučaje, kjer je bila prejšnja pomladitev iz kakoršnega koli vzroka nemogoča in s tem se hoče obvarovati zemljo po možnosti obubožanja, na drugi strani pa povdarjajo posebno, je glavna važnost vzgoje vže obstoječega gozda, ki se javlja v čiščenju, pregozdavanju itd. Pri tem smo opustili lagodno domnevo, da je vzdrževanje gozda samo sebi namen in da je z njegovo pomladitvijo že vse opravljeno, nasprotno

pa stavimo v ospredje moment (pomen) največjega in najdražjega pridelka in se pri tem naslanjamo na podatke novjših prihodninskih tabel, ki nas poučujejo o postopu in razdelitvi prirastka na posamezne starostne vrste drevja. Gojitev rastočega gozda je najvažnejše in nezmotno sredstvo, ako hočemo zvišati množino in vrednost lesa na dani ploskvi; to sredstvo zapodi v beg pošast pomankanja lesa, ki je strašila naše sprednike. Proizvajanje lesa je v mnogih deželah avstrijskih, še bolj pa nemških, vedno leto za letom večje, ne kakor da bi se širili gozdi, ampak kot posledica živahne vzgoje obstoječih nasadov.

Res je še mnogo gozdnih posestnikov in tudi praktičnih gozdarjev, ki se v tem vprašanji in v resničnem izvrševanji vzgoje gozdov drže precej nazaj, pri prvih je kriv temu neumesten in zloglasen konservatizem, ki vsako novost gleda z nezaupnim očesom in kateremu se zdi celo „sramotno“, če se gozd nekoliko izredči, praktični gozdarji pa ne morejo svojega postopanja opravičevati niti s svojo skušnjo niti z znanostjo, ampak stoje edino le na stališču lagodnosti in komoditete. Gotovo je namreč bolj prijetno, od aprila do decembra pasti sladko brezdelico po napevu „dolce far niente“, nego zaznamovati, kaj se ima zaradi trebljenja izsekati, ali kakor iskati zanesljivih odjemalcev, dobrih delavcev, razmišljati o razvrščanju (sortimentiranju) lesa, in les nebrojnokrat prevzemati in prodajati.

Nauk o obdelovanju gozda priporoča danes skoro brez izjeme gojitev stoječega gozda; ima pa tudi prav. Kajti ta nauk ne spada morda šele med zagonetke, ki čakajo rešitve v bližnji ali daljši bodočnosti, ampak ta voz je danes že presekan po nešteti izkušnjah prakse, na drugi strani pa tudi po natančnih znanstvenih poskusih in ne v zadnji vrsti po

analizi ali razkroju podatkov prihodninskih tabel najnovejšega časa.

Poseganje mislečega gospodarja v rastne razmere nima pred očmi samo obilnega proizvajanja, ampak vpoštevata tudi odnosno vrednost lesovja in zato lahko zaznamujemo kot smoter gozdarske tehnike trajno proizvajanje največjih vrednostij na dani ploskvi v najkrajšem času. Proti takemu gospodarskemu programu se sploh ne da nič ugovarjati; on velja v splošnosti za vse vrste lesa in načine gozdarjenja, za vse razmere tal, lege in lesne kupčije.

Splošno.

Poljedelska zimska šola.

(Konec)

„Ravno to je,“ nadaljuje Miha, pripravljen na vse, „zimske šole se napravljajo le po deželi in to že vsled tega, da more kmet lagje premagovati stroške. Poleg tega daje dežela tudi ubogim, pridnim učencem ustanove, da jim je mogoče obiskavati šolo. Toda kako se dela? Mesto z dušo in telesom prizadevati si za ustanovo takih šol, se pri nas zato še nihče ne meni ne, k večjemu skomizne z rameni: češ, to že ni nič zanj. Seveda neumnost in lenoba sta veliko imenitnejši, nego kak pаметen nauk za življenje.“

„Grom in strela! Miha že zopet začenaš in si vedno bolj siten,“ zarentači zdaj Kosmatinov Tonač.

„Ker ne govorim, kakor iz rožic in vam povem resnico brez kakega okitja, kaj ne?“ ga zavrača Miha. „Potrebe takošne zimske šole mi pa le nikdo ne utaji in naj se tudi na glavo postavi. Kaj vse trobijo nasprotniki zimske šole! Da učenje odtuja mladega kmetovalca njegovemu poklicu in da mladič pozneje zavoljo obilnega tuhtanja prepusti delo raje drugim. Toda to ni res. Kdor se rad uči, ta tudi rad dela. Lenuh pa nima veselja ne do dela

ne do učenja in se skuša obojemu izogniti. Od zimske kmet. šole lahko z dobro vestjo trdimo, da nikoli ne prenapenja duha, ker je učna snov tako raznovrstna, da dobiva učenčeva duša vedno nove hrane v zvezi s praktičnim delom. Vsak, kdor je opazoval delovanje kmet. zimskih šol, mi bo to potrdil. Videl sem gojence po zimskih šolah, kako se veselo in svoj cilj vedno pred očmi držijo svojega učenja in kako hvaležni so na spomlad, ko je tečaj pri koncu, svojim starišem, da so se kaj koristnega izučili. Vže iz hvaležnosti za to delajo taki otroci doma s podvojeno pridnostjo, ker vedo, da bo to, kar delajo, tudi vspešno.“

„Pa tudi ni vse res, kar tu govoriš, popravlja Travnar. „Veliko jih je prišlo iz takih šol neumnejših ven, kot so šli pa notri.“

„Tega tudi ne tajim“, ga zavrne Miha, „v vsaki žabji mlaki so tudi krote in tako je tudi tukaj. Toda ako bomo brskali po takih malenkostih, ne pridemo nikoli nikamor. Naučiti svojega otroka, kako se živini poklada ali kako se gnoj kida, to slednjič ni taka coprnija, toda kako se umno gospodari, tega ne zna vsak, zato je treba šole. V tej šoli se vse one praktične vednosti, katere morajo posamezniki mnogokrat študirati dolga leta, učijo naenkrat. Namen in naloga kmet. zimske šole je ravno ta, da se priuče gojenci tega, kar so drugi vže preskusili in spoznali za dobro, da morejo takoj praktično gospodariti in da jim ni treba še-le, Bog vedi kako dolgo tavati v temi okoli, predno zadenejo pravo. Ako pomislite, društveniki dragi, koliko škode se da na ta način izogniti, potem morate ustanovitev teh ravno tako koristnih, kakor potrebnih šol le z veseljem pozdravljati. Začuden gledamo, da to, kar potrebujemo, je vedno dražje, naši kmetijski pridelki pa v ceni vedno bolj padajo, da marsikaka

kmetijska vejica danes ne plača več svojega delavca in jo je treba opustiti. Kako pa more tudi kmet zadeti pravo, ako si ne zna o stanju rečij napraviti jasne sodbe? K vsemu temu nam je treba krepke znanosti, ki nam je ne morejo dati stariši, ki je sami nimajo, ampak edino le dobra šola. Zato je kmetijska nadaljna izomika potrebna bolj kot kedaj.“

„Da, da, Miha, kar si ravno povedal ni prazna slama, ako se prav premisli, ampak gola istina“, se oglasi eden. „Dobički ki si nam jih naštel, so res tako očitni, da bi morali biti v resnici tatovi nad svojimi lastnimi otroci, ako bi jim ne hoteli preskrbeti te udobnosti.“

„Dobro si govoril, ljubi prijatelj!“ potrjuje Miha, „toda še lepše bo videti, kadar vas bom videl tudi res na delu. Kmet neprenehoma toži zoper slabe čase, pri tem pa večkrat noče ponuditi roke onemu, ki je v jami in bi se rad rešil iz nje. Država si prizadeva, da bi vstvarila omikan kmečki stan, ker dobro ve, da se da z izobraženim ljudstvom vse drugače govoriti nego z zabitim in omejenim. Zato se oprimimo misli o kmetijskih šolah o kateri smo se danes razgovarjali in ponesimo jo v vrste onih, ki niso o tem še nikoli nič slišali, da vendar enkrat napoči jutranja zarja tudi za kmečki stan in narod naš!“

Po prakt. kmetovalcu.

Koristne bakterije.

Mnogo smo vže čitali v našem listu o življenju in ravnanju pramajhnih rastlinic, ki jim pravimo bakterije. Iz onih člankov smo lahko posneli, da imamo v bakterijah hude škodljivce, da naravnost mnogokrat strašne sovražnike človeštva, na drugi strani pa smo zopet našli v njih najboljše prijateljice svoje.

Ni dolgo temu kar so ustanovili c. kr. kmetijsko-bakterijološko in rastlinsko-varstveno postajo na Dunaju, ki je doslej prvi tak samostojen zavod v celi Evropi. Naloga te postaje je, da varuje poljedelstvo z vsemi znanstvenimi pripomočki, ki nam jih nudi moderna znanost. Zavodu na čelu stoji dr. Kornauth, kateremu je prideljen še en zoolog (živaloslovec), en botanikar (rastlinoslovec), en kemik in dva bakterijoslovca, kateri so se vsi skupaj goreče lotili svoje naloge rastlinskega varstva. Tukaj dobi kmetovalec serum zoper miši, ki gotovo deluje, semkaj lahko pošlje bolne rastline in si poišče sveta v boju zoper živalske škodljivce, zoper gljive in bakterije.

Pa ne samo to. Bliža se čas z velikimi koraki, ki vpreže tudi ta premajhna bitjica v službo človeka, kakor je vpregel vže vodo in ogenj, paro in električno. Mnogo zdravnikov je priporočalo že drožine glivice za znotraj proti onim boleznim, ki se javljajo kot vseobčna furunkuloza. Bolezen baje hitro premine, veliko hitreje, kot po dosedanjih načinih zdravljenja.

Kako da nastane ta učinek, si le težko moremo predstavljati. Se mar gljivice borijo zoper bakterije in jih uničujejo? To nam povedo še nadaljni poskusi. Na vsak način pa je zelo zanimivo opazovati, kako človek po načrtu: kjer se prepirata dva, kot tretji dobiček ima ter izkorišča boje najmanjših živih bitij.

Imamo vže zelo zanimive poskuse, kako zatirati žitne stenice s pomočjo bakterij. V Ameriki je postalo to ravnanje vže precej popularno. Ravno tako so jeli beglega črva okuževati z bakterijami, potem ga spuste zopet nazaj v prst, da razširja kužno bolezen med svojimi gnjusnimi tovariši.

Velikega pomena so nekatere bakterije za pridelovanje stročnic, kot tako zvane gomoljkaste bakterije, ki sploh omogočajo vspešno

rast metuljčnic s tem, da si osvobajajo dušik naravnost iz zraka in ga kupičijo v magazinih v obliki omenjenih gomoljkov, iz kojih dobiva tudi mlada rastlina svojo najvažnejšo hrano.

Tudi za človeško telo, se zdi, so nekatere bakterije neobhodno potrebne. Otroci, ki dobivajo dalje časa sterilizovano mleko, so zelo nagnjeni k raznim črevesnim boleznim. Stašna skorbutu (kurdeju) podobna „Barlow-ova bolezen“ nastane samo vsled uživanja predolgo sterilizovanega mleka. Dr. E. Bolle v Berlinu je v tem oziru napravil važne poskuse na živalih. Krmil je vrsto živali z razno sterilizovanim mlekom. Vže čez dva tedna so poginile živali rejene z močno sterilizovanim mlekom, dočim je bila umrljivost ostalih živalij v obratnem razmerju s trajanjem sterilizacije.

Še čez pol leta so bile živali krmjene s samo 5 minut sterilizovanim mlekom, še čvrste in zdrave, dočim so kazale živali, ki so dobivale po deset minut sterilizovano mleko vže očitna znamenja Barlow-ske bolezni. Iz tega se jasno vidi, da se nahajajo bakterije telesu naravnost potrebne.

Največ koristijo pač bakterije v naravi s tem, da čistijo nesnažno vodo. Bakterije v zemlji imajo namreč to dragoceno lastnost, da okisujejo amonijak v solitarjevo kislino in da močno sestavljene organske spojine razkrajajo v enostavne organske spojine. Take bakterije zovemo intrifikujoče bakterije. Te skrbijo, da se zemlja sama očiščuje, one ohranjajo in ustvarjajo v gnoju najboljše sile in le-te bakterije omogočujejo, da se ni treba kmetom pečati še z meščanstvu tako važnim vprašanjem kanalizacije, zunaj prepuščamo mirnega srca gnoj bakterijam, da ga intrifikujejo.

V Berlinu imamo v nekem samostanu takovo „bijologično cedilo“. V tem samostanu prebiva 100 ljudij; vsa odpala voda iz

stranišč in drugodi se napeljava v 200 m oddaljen gnjilobni prostor, kjer pride s prstjo v izdatno dotiko. Vsled delovanja intrifikujočih bakterij se ta gnojnica tako oprostí vseh škodljivih snovij in tako očisti, da kmalu na to oskrbljuje postrvski ribnik s kristalno čisto vodo, v kateri se ribe silno dobro počutijo. Tako velikolepno je poskrbel Bog v naravi sami za samočiščenje voda.

Državna pomoč in samopomoč.

V našem času se je vnel posebno hud prepír o vprašanju, kako se ima blagohotna vlada obnašati v svoji poljedeljski politiki, za kakšnimi cilji da ima stremiti. Pri teh razpravah ne smemo pozabiti, da je kmetijstvo obrtno delo, kojega vspéh ne odvisi samo od vnanjih predpogojev zemlje in podnebja in od onih predpogojev, ki so dani po splošnem redu državljanskega življenja, ampak da je odvisno tudi od npravstvene in umstvene kakovosti gospodarjeve, z drugimi besedami, da je vspéh kmečkega dela odvisen od osebne sposobnosti gospodarja. Zlasti bi ne smeli prezreti, da počiva pridobivanje potrebnega iz zemlje na trojnem temelju: narave, dela in kapitala, da je namen kmetijskega delovanja proizvajati pridelke pripravne za na trg in da odločuje o tem, je-li se kako proizvajanje izplača ali ne, ne samo vsakokratna tržna cena, ampak tudi množina pridelkov, pridobljenih na ploščinski enoti, njihova kakovost in stroški, ki smo jih imeli zavoljo njih. Za višino kosmatega dohodka iz polja in iz hleva, kakor tudi za višino opravičnih izdatkov in pred vsem za kakovost proizvodov namenjenih za trg, to je za njihovo notranjo vrednost, pa v bistvu odločuje način gospodarjenja, ali mera gospodarjeve usposobljenosti, da umeva naravine moči skrite v zemljišču pripraviti s kar najmanjimi

stroški do kolikor moč velikih dohodkov. Brez tehniškega znanja, brez znanstvenega v porabe raznih proizvajalnih pripomočkov, brez razumnega spajanja raznih načinov gospodarjenja, brez umevanja, da je treba svoje proizvajanje vselej prilagoditi tržnim potrebam, brez vsega tega bo kmetijstvo, tudi če bi bile cene na trgu dobre, vendarle pogrešalo zaželjenega vspeha.

V času tedaj, ko se mnogokje misli, da ima vsa pomoč priti le od države in njenega postavodajalnega delovanja, v tem času gotovo ni odveč, ako povdarjamo, da mora vsako tudi najboljše in in najobširnejše delovanje države odpovedati, ako ga ne spremlja ob enem razumno delovanje kmetov samih, ki se opira na tehniško in gospodarsko znanje njihovo. Mesto delati si velikolepne upe, kako bo država pripomogla v prid kmečkemu stanu, je za nas kmete veliko bolje, ako pridemo do treznega spoznanja, da tudi najtemeljitejše državne akcije niso nič drugega nego le neko dopolnilo zasebnega gospodarjenja, ki ne morejo energičnega delovanja in razvoja sil posameznikov nikoli nadomestiti.

Po Buchenbergerju „Agrarna politika“.

Kako privabiš senice na svoj sadni vrt?

Senice so najpridnejše zatiralke sadnega mrčesja! Največ pa koristijo sadjarju po zimi, ko zamorejo na golem drevju posebno lahko preiskati žuželke. njihova jajca, ličinke in bube. Da privabimo te ptice v posebno veliki množini na vrt, priporočajo privezati na nekatera drevesa zelene smerekove ali jelove (hojeve) veje. Ako si namreč kedaj pazliveje zasledoval življenje teh ljubih ptičkov, si gotovo opazil, da gostujejo seničice po zimi posebno rade na visokem jelovem drevju. Ako jim torej pripravimo po vrtovih taka priljub-

ljena zbirališča, se kmalu tamkaj naselijo in od tod prirejajo svoj veselo mični lov in lahkomišljene zimske izlete.

Topli kurnik.

Da bi imel po zimi gorko in zdravo kurjo gredo, to je želja vsakega pametnega gospodarja, ki tudi malih kmetijskih pripomočkov ne zamuja. Pogostoma nahajamo kurje grede nad govejim ali konjskim hlevom. Tega pa nikakor ne moremo odobravati, kajti visoka toplina, ki vlada tukaj po noči, pomehkuži kokoši. Ko pridejo zjutraj na prosto in je zunaj morebiti strupeno mrzlo ali mrzlotno deževno vreme, dobijo živali gotovo prehlajenje in kot posledico še druge bolezni in jajca ni odslej nobenega več — to se razume. Ako moremo napraviti perotnini prenočišče v kakem oglu hleva, toda pri tleh, je to zelo ugodno, toda drogovi za sedenje naj bodo k večjem 1 meter od tal vzdignjeni in vsi v enaki višini, ne pa nalik lestvici, drug višji od drugega. Kurja greda pa naj ne bo v konjskem hlevu, ker konji vsled kokošnjega mrčesa preveč trpe. Ako ne moremo imeti perotnine v govejem hlevu, ampak moramo porabiti v ta namen kak drugi prostor ali celo zidati posebni kokošnjak, s tem si ne rečemo, da bi morale kokoši slabeje nesti; dobili bomo ravno toliko jajec kot popreje, ako le skrbimo za to, da ne pade toplina v njih pod 4 °C. To dosežemo, ako potresemo tla z zdrobljeno šoto, tako da mraz ne more prodreti skozi tla. Ta namen sicer lahko dosežemo tudi z drugačnimi snovmi, a ne dosežemo ž njimi družih važnih namenov, kojim služi šotni nastil, ki namreč vsesa kurje iztrebke in zabrani neprijetni duh in s tem očisti prostor vseh škodljivih sopar. Tudi je ta nastilj zelo po ceni, kajti, če potresemo tla 20 centimetrov na debelo, zadostuje to za celo leto.

Tudi ni treba tega nastilja skoro nič preobračati in mešati, ker to storijo živali same, posebno če jim tu pa tam potresemo vmes nekoliko zrnja. Kako dragoceno gnojilo da je potem taka z redilnimi snovmi nasičena šota, ve danes vsak kmet. Šota pa tudi zabrani razmnožitev mrčesa in vsled te lastnosti se priporoča tudi za podlago pri valilnih gnjezdih. Ko se kokoši nove stvari nekoliko privadijo, kmalu ležejo raje jajca vanje nego v prejšnja gnjezda, ker kmalu opazijo, da jih tu mrčes nič več tako ne nadleguje.

Najhujši sovražnik perotnine je prepih in na vsak način si moramo prizadevati, da tega zabranimo. To se da lahko doseči, ako ima kokošnjak dve vnanji steni. V obeh stenah napravimo izhodne odprtine in odpremo zjutraj samo one, skozi katere ne more udariti nikak prepih. Zaprt imamo kokošnjak samo ob hudem mrazu in snežnem metežu; pa tudi v tem slučaju moramo za kratek čas spustiti živali na prosto. Ob takih dneh obesimo zeljnato perje na motvozu v toliki višini, da morajo živali poskakovati, ako hočejo do njega; to so zanje najboljše telovadne vaje, s katerimi si zvišajo telesno gorkoto. V taisti namen služi tudi repa, ki jo natakemo na žeblice, zabite v stojne podboje. Pa ne samo za ogrevanje so te snovi neobhodno potrebne, ampak tudi za ohranitev zdravja. Dovolj sveže vode mora imeti perotnina po zimi ravno tako kot po leti.

Kri kot perotninska piča

zavoljo svoje dušikovine vpliva prav ugodno na leženje jajec. Posebno dobro je pokladati krv tudi odraščajočim piščancem in je oblika, v kateri pokladamo kri prav različna.

1. En *kg* krvi zmešamo s 3 *kg* ržene moke in vse skupaj spečemo v male kruhke; boljše piče

za kuretnino od te ne dobiš z lepo tudi meso ne izvzemši.

2. Drug način priprave je ta, da se vlije kri v gosto vrečico in kuha v nji, to ravnanje mnogi perutninarji najbolj obrajtajo.

Krvi ni težko dobiti, v mestu se dobi lahko v klavnici, na deželi pri mesarjih, posebno v zimskem času, ko se bolj kolje, priporočamo gorko ta pripomoček. Po zimi se kri dolgo drži in ohrani dobra, pa je poleti bolje, da en del pokrmimo, ostanek pa vržemo na kompostni kup, kjer kot gnojilo izvrstno deluje.

Najpriprostejši način za iztiskanje voska.

Latne kose denemo v nepreveliko vrečo, jo zavežemo in položimo v železen, kositernast ali bakren z vodo napolnjen lonec, ki je po potrebi in množini voščin večji ali manjši. To vrečo obtežimo s precej težkim kamnom in pričnemo celo maso močno prekuhavati. Vsled vročine in polagoma pritiska kamna, ki ga od časa do časa z lesenim klinom še nekoliko potisnimo navzdol, se odloči ves vosek od tropin in se vzdigne na površje vode. Z zajemalko ga posnamemo in vlijemo v posode z gorko vodo, ki jo imamo blizo ognjišča. Ko se ohladi, vzdignemo voščeno oblo iz posode in jo spravimo na pripravnem prostoru.

Na ta način je v stanu vsaka gospodinja spraviti ves vosek iz satovja, kar sicer celo možu dela večkrat zdatne sitnosti.

Ribizelj, ki da lepo sadje

in sicer popolnoma dovršeno, sočnato in sladko grozdjiče, je samo oni, čegar les ni preveč postaran. Starejši od 8 do 10 let ne sme biti, ker odslej je sadje vedno manjše in slabše. S tem pa še nočemo reči, da treba stare grmiče kratkomalo izkopati in pometati v peč ter jih nadomestiti z novimi. Ne tako, ampak grmiče

tako nizko obrežemo, da poženo iz korenin ali iz koreninskega vratu nove poganjke, s čimer se rastline na prav naraven način pomlade. Ves stari les odstranimo in pustimo, ako dobimo nizko pri tleh nekoliko vodenih poganjkov, teh samo 4 do 6, ko smo jih za polovico dolžine okrajšali, ako mladih pogajnkov sploh ne najdemo ali vsaj ne pripravnih, tedaj odrežemo jeseni vso rast nekaj centimetrov nad zemljo popolnoma proč in gotovo dobimo naslednjo pripravnih palčic. S temi ravno tako ravnamo kakor z mladikami mladih rastlin, jih prikrajšamo na polovico dolžine, napravimo vilice, okrajšamo posamezne vejice pri vilicah zopet na polovico in tako naprej. Ako so grmiči še zdravi in krepko poganjajo, nam ni treba tako korenito pomlajati, ampak porežemo samo postarani in pre-gosti les proč, prikrajšamo predolge veje do dveletnega lesa, pri vsem pa ne moremo pozabiti na ono, kar je pri vsakem pomlajevanju potrebno, da je namreč treba tudi zemljo dobro prekopati in zagnojiti. Seveda bomo pri tem tudi gledali, da si vzredimo dovoljno zalogo novih mladih grmičev. Sadovi na 3 do 5letnih grmičih so največji in ker se dado le-ti s potaknjenci prav lahko pomnožiti, zato nas ne stane posebnega truda, dobiti tako lepo sadje. Potaknjence jagodastega drevja režemo jeseni in po zimi, kadar grmičevje ni zamrznjeno in jih povežemo v snopiče shranimo v vlažnem pesku do spomladi, tedaj pa jih posadimo na gredice.

Bojevite ribe.

V Siamu se dobi neka vrsta sladkosnedne ribe, katero rede domačini v akvarijih (v posodah z vodo) kakor pri nas gosposki ljudje zlate ribice. Ako se dve taki ribi srečata, se pričnete koj bojevati. Ako postavimo ogledalo v akvarij, napade riba takoj svojo

lastno podobo. Kakor Rimljani človeške in zverinske, Španci bikove, Angleži petelinje in drugi narodi druge, tako ljubijo Sijamci silno ribje boje in je davek od teh rib zelo visok.

Da osušimo mokre črevlje

ne da bi postali trdi in izgubili svojo obliko, jih napolnimo do vrha s suhim ovsem in postavimo na stran. Paziti pa je, da niso napolnjene z ovsem same štebale, ampak tudi spodnji deli, zlasti pri prstih prav popolnoma. Čez en ali dva dni so čevlji popolnoma suhi, ne da bi izgubili svojo obliko. Oves ima namreč to lastnost, da vzame nase vso vlago, pri tem se napne in zabrani, da se ne more usnje skrčiti.

Oves lahko vedno isti rabimo v ta namen, ako ga vselej zopet posušimo in v vrečici spravimo na suhem kraju.

Zastorovi držaji iz želoda.

Prav ljubke držaje za zavese napraviš lahko iz želoda; izdelovanje je jako priprosto.

Naberi želoda kolikor moč enake velikosti in ga prevrtaj čez sredo po dolžini s tankim svedrom na to pa ga nanizaj kakor svoj čas rdeče jagode na slamo, na močne, dovolj dolge niti. Na to bronciramo želod z dvema barvama, najlepši je učinek, ako skledice želodove prevlečeš z zlato ali bakreno bronco, želod sam pa s srebrno bronco. (Dobi se pri S. A. Bauer, Dunaj, IX. Währinger-Str., 4, stane zavojček vsake barve ok. 60 vin.). Za vsak držaj sta potrebni dve tako prirejeni žnorigi, ki ju ozaljšamo še šopastimi obeski iz na enak način bronciranega želoda. V obče jaz to zelo ceneno bronco prav obrajtam, ker ž njo lahko popravim odpalo zlatino ali posrebrnino pri okvirjih raznem orodju, lesenem ali kovinskem itd. Posebno dobro tudi služi za pozlačevanje raznih pred-

metov na Miklavžev večer in ob božičnih jaslicah. R. Slov.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 61: (P. R. v K.) Na kakšen način si ohranim sadje dolgo časa sveže?

Odgovor 61: To se sicer lahko izvrši na razne načine, toda vsi niso posebno priporočljivi in večkrat tudi ne posebno izvršljivi.

Hranjenje navadnega t. j. bolj trdega, drobnega in cenenejšega sadja, se vrši priprosto na ta način, da se ga potem, ko je bilo 2—4 tedne v sadni shrambi in ko se je dovolj osušilo, napolni v sode ali večje zaboje, natlači z listjem, s slamo ali z žaganjem, vse dobro zabije, da ne dohaja zrak, ter sode postavi v zato pripravno klet.

Mesto da se sadje deva v sode ali zaboje, se ga lahko prezimi tudi v zemlji na isti način kakor krompir ali peso, repo itd., le, da se ga mora tu še bolj z listjem ali s slamo obdati ter tudi med posamezne plasti natrositi. Seveda se mora sadje, predno se zakoplje ali v sod nameče, skrbno pregledati, če je vse zdravo. Na ta način se ohrani do spomladi sveže.

Z boljšim sadjem se istotako ravna, le da se mora še v sobi na stelaže ali kjer sadje leži, čedne slame ali lesne volne raztegniti, prvih 14 dni skrbno vsak dan ali vsaj vsaki tretji dan zračiti in večkrat pregledati, če je kak gnil sad vmes. Če ostane še nadalje v taki shrambi, se zračiti potem le 2—3krat na mesec in vedno le ob lepem vremenu.

Tako do sedaj shranjeno sadje se položi potem kakor zgoraj navedeno v sodčke ali zaboje z razločkom, da se tu natrosi vmes žaganja ali drobnega peska ali mula in se zaboje dobro zapre, ter jih potem postavi v klet ali pa se jih zakoplje.

Še finejše sadje se pa mora popred zaviti vsak sad posebej v svilnat papir ter ga v zaboj obdati z žaganjem, lesno volno, peskom ali z mavcem in nad vsako plast se raztegne dovolj na debelo tega materiala, tako da se noben sad družega ne tišči in ko se zaboj zabije, da nima zrak skoro nikakega pristopka. Zaboji se potem shranijo kakor gori omenjeno.

Na poslednji način se shranjuje sadje na Nemškem in baje se prav sveže ohrani celo do druge trgatve. Sicer se pa sadje že s tem prav dolgo časa ohrani, če se ga čez 2—3 tedne, ko je bilo trgano, zavije v svilnat papir, ter ga postavi na stalaže v hladno klet.

Važno pri takem shranjevanju je tudi to, da je sadje skrbno sortirano, da niso namreč pomešane razne vrste, ker če je vsaka vrsta zase bodisi od jabolk ali hrušek, je zavijanje in vlaganje lažje in enako-mernejše, tako blago se dražje plača in če že prične gniti, gnije večjati manj vse na enkrat, dočim se pri mešanih vrstah to različno dogaja, kajti ena vrsta je manje druga pa bolj trpežna. In dalje imajo nekatere vrste v tem druge v drugem letnem času višjo ceno. Zato se lahko vsak zaboj o primeranem času odpre.

Dr. Viljem Schweitzer

naznanja, da je **otvoril**
dne 1. oktobra 1902

svojo odvetniško pisarno

v Ljubljani na Kongresnem trgu 19
poleg nunske cerkve in
„Vzajemnega podpornega društva“.

Priporoča se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Oglas iz Istre! „Gospodarsko društvo“ v Pazinu posreduje pri kupovanju vina. Opozorujejo se na to trgovci z vinom. Društveni urad je v hiši predsednika dr. Kureliča.

Hranilnica in posojilnica v Marezigah pri Kopru

ima mnogo prístnega črnega vina liter od 15 do 20 kr. in Refoška liter od 20 do 23 kr., prosto postaja Trst ter vabi konsumente za nakup.

Salame ogrske 1.70 gld., domače iz šunkna 1.20 gld. domače 1 gld., dunajske 80 kr. Šunka brez kosti (Rollschinke) 90 kr. in 1.10 gld., suho meso 70 kr., suha slanina 70 kr., glavina brez kosti 40 kr. kilo, velike kranjske klobase po 18 kr. in drugo pošilja od 5 kil naprej po povzetju in sicer le dobro blago **Janko Ev. Sirc v Kranju.** (150) 12—9

Belo vipavsko vino, dobro, dobi se pri posestnikih v Batujah in Selu. Cena je 31—33 K hekt. Postaja drž. žel. Batuje. Pojasnila daje župnik v Batujah pošta Črniče.

Tko želi izvrstnoga naravnoga vina, istrijanca črnoga i beloga kupiti, neka se naravnost obrne na posestnika in kmeta **Venceslava Križmanić v Jezeju**, pošta: Tinjan, Istra, kateri se obveže za odgovarati sa pismi in na zahtev pošilja uzorce.

Mož, v srednjih letih, dosedanji posestnik, oženjen, z dvema odraslima hčerama, več in izkušen v vseh kmetijskih delih želi službe kot **majar** na kakem večjem posestvu ali grajščini na Spodnjem Štajarskem ali Kranjskem Vstop 1. aprila 1903 ali tudi poprej. Ponudbe naj se blagovolijo pošiljati pod sifro: „hvaležen in zvest“ na Gospodarsko zvezo v Ljubljani.

10.000 na suho in na zeleno cepljenih trt vrste: Laški rizling, beli burgundec, silvanec, kraljevina, rebula, beli španjol, zelenčić in pinola in sicer na suho cepljenene po 18 K 100 kosov, na zeleno cepljene po 20 K 100 kosov in dalje **40.000** ameriških ključev in bilf (korenjakov) po 15 odnosno po 25 K 1000 kosov, ima naprodaj **Josip Cotič**, posestnik v Vrhpolji pošta Vipava.

Proda se do 25 polnjakov letošnjega dobrega haložana (vina, ki je rastle v dalječ okrog znanih haloških goricah na Spod. Štajarskem). Cena je liter po **17—19 krajcarjev ali 34—38 vinarjev**. Na zahtevo se pošlje uzorec. Pojasnila daje „Gospodarska Zveza“ v Ljubljani.

Pozor! Pristnega belega, rudečega in črnega istrijanca ima naprodaj **Josip Križmanić** v Tinjanu pri Pazinu.

Kathreinerjev koledar za leto 1903, ki nam je bil prijazno doposlan, ja letos mičen, eleganten stenski

koledar, ki ga bo vsaka prijateljica **Kathreinerjeve** kave rada obesila blizu svoje mizice. Na sredi ima umetniško izvršeno sliko, ki se ji utegne vsakdo všečno nasmehniti. Brhka, prijazna kmetiška deklica dviga čašo **Kathreinerjeve** kave; prikupni vonj te pijače ji menda vzbuja prijetno pričakovanje in že sedaj vesela tega užitka, se poredno smehljuje obrača na stran, kakor bi hotela reči: „Pijača pa taka!“ Ta veseli vzklik je tudi za geslo postavljen pod sliko. Kakor čujemo, daje firma **Kathreiner** ta lični koledar odjemnikom brezplačno razdeljevati po vseh trgovinah, kjer se prodaja njena svetovno znana **Kathreiner-Kneippova** sladna kava.

Trgovina in obrt.

Trgovina.

Trgovske novice.

Avstro-ogerska banka ustanovi zopet dve novi podružnici in sicer v Časlavi in v Kutni gori na Češkem.

Borzni davek je iznesel letos v prvih desetih mesecih mnogo več, nego lani v isti dobi. Dočim je lanski iznos borznega davka za prvih deset mesecev 982.526 K, je letošnji 1,121.405 K,

Avstrijski Lloyd upelje z novim letom naravnostno zvezo med Trstom in Šangajem, katere do sedaj ni bilo, ter bodejo parniki osemkrat na leto odpluli iz Trsta v Šangaj. Vožnje na Japonsko se pomnože na petnajst v letu.

Obrtne novice.

Dunajski mesarji ustanovili so posebno šolo za izobraženje mesarskih blagajničaric. Uče se na tej šoli obrtnega računstva, knjigovodstva in prve pomoči ob nesrečah.

Zadruga ključavničarjev na Dunaju je sklenila, da mora učenec, ki med letom brez tehtnih vzrokov spremeni delavnico in si izbere družega mojstra, plačati 6 kron prepisnine.

ZADRUGA

Oskrbovanje mest z mlekom.

(Zgledi od drugod nam v posnemanje).

Da se je kmet. zadružništvo v zadnjem desetletji v nemškem cesarstvu tako izvanredno brzo razširilo, ako skoro povsodi plodonosno deluje in more kljub svoje mladosti pokazati vže lep uspeh, moramo to v veliki meri pripisovati tihemu, a neumornemu delu „Zvezinih“ vodstev, kojih uradniki posegajo s spretno, strokovno roko v zadružno gibanje. Za obstanek in vspevanje kake zadruge je seveda potreba cele vrste gospodarskih in osebnih pogojev, sicer je vse trudapolno delo „Zveze“ zastonj. A važna naloga „Zveznega“ vodstva obstoji v tem, da spozna, kedaj, na katerem kraju in pri

katerih osebah da so dani potrebni predpogoji, da zastavi tam svoje sile in prevali kamen ter ga spravi v gibanje. Ako pozneje zadruga lepo vscvete, potem pravijo ljudje: „Pri nas je šla stvar kar sama od sebe!“ in v tej misli se jim zdi včasih celo nizki „Zvezni delež“ le nepotreben izdatek, dasi pride zadruga lahko vže čez dva dni v zadrego, da potrebuje trgovske, pravne ali drugačne pomoči od „Zveze“, ki jo zahteva brezplačno, da, če tudi bi morda brez „Zveze“ ta zadruga sploh nikoli ne bila zagledala luči sveta.

Znan zgled, pri katerem imamo veliko slučajev, v katerih se da dokazati, da je bilo delovanje „Zveze“ odločivno za osnovanje

zadruge je razširjenje mlekarških zadrug v kraljestvu saškem, ki tako jasno kaže, kaj vse more doseči „Zveza“, ako poprime v pravem trenutku.

Naravno je, da so bili gospodarski predpogoji dani. Popreje so preskrbovali saksonska mesta z mlekom in drugimi mlečnimi izdelki okoličanski kmetje, ki so svoje odjemalce obiskavali naravnost na domu. Zadnja leta pa so se vrinili med meščane in mlekarje posebni mlečni trgovci, ki so na eni strani omogočili, da je dobil meščan lahko o vsaki uri mleko, puter in dr., na drugi strani pa so kmetu takoj odkupili vse mleko, ne da bi mu bilo treba cele ure okoli vozariti. Počasi so

si ti prekupci osigurali svoje odjemalstvo ter postali prevzetni, kakor jež pri lisici, od odjemalcev so zahtevali višjo ceno za mleko, ob enem pa pritiskali na kmeta in ga drli s tem, da so mleko dobivali tudi od daleč po železnici. Posamezni gospodar si ni mogel pomagati in je moral plesati, kakor so mu v mestu godli.

Prva naloga „saške Zveze“ je bila, da to narodno-gospodarsko premaknjenje in pa iz njega izvirajočo škodo za kmetovalce prav spozna, ter da se oprime pravih sredstev, ki bi vtegnila odpomoči tej škodljivosti. Kajti le, ako se kmetje zedinijo v zadrugi, morejo ponuditi mestnemu občinstvu enakih, da večjih ugodnostij, kot trgovci in dobro plačano mlečno trgovino zopet vzeti v svoje roke. In samo zadruga za prodajo mleka more s primernim mešanjem napravljati tako mleko kot ga judje žele, le ona zamore s polmočjo pasterjev, kremenastih cedil, lednih strojev itd. ustrezati tudi najbolj dalekosežnim zahtevam.

Zdaj je bilo treba saksonske kmetovalce pridobiti za rešitev mlekarskega vprašanja (ti so preje večkrat poskusili z obroči in z določitvijo najnižje cene zoper prekupce, pa zastonj). Že l. 1897 je razpravljalo draždansko občeno društveno zborovanje na predlog saške Zveze o vprašanji, kako preskrbeti mesta z mlekom zadrugnim potom. Odslej je držala saška Zveza to zadevo vedno v tiru z raznimi članki po časopisih, dotikala se je te točke pri različnih predavanjih itd. Spomladi leta 1899 je prof. Kirchner na saksonskem Zvezinem zborovanju še enkrat temeljito razpravljal o tem predmetu s posebnim ozirom na saksonske razmere in njegovo predavanje so tiskano razširili po deželi.

Vspeh je bil presenetljiv. Kakor gobe po gorkem dežju so se dvignile zadnje dve leti mestne mlekarske zadruge v kralj. saškem,

tako v mestih Šemnic, Lipsko, Planen, Riza, Cvikava, Rajhenbah. Razun v Draždanih, kjer ima vso mlekarijo v rokah velikanska Pfundova trgovina bodo v kratkem vsa saksonska mesta zadrugnim potom preskrbljena z mlekom. Od tega ima dobiček meščan, dobiček ima kmet.

Zakaj navajam ta tuji zgled?

Na eni strani zato, da opozorim naše zadruge na premnogo dogodkov, ki jim kličejo v spomin hvaležno priznanje za trud in požrtvovalnost naše „Gospodarske Zveze“ v Ljubljani, brez katere bi toliko in toliko zadrug ne bilo nikdar nastalo, brez katere bi bilo šlo toliko in toliko zadrug morda vže rakom žvižgat; ta zgled pa tudi navajam kot opomin, da so razmere naših mest glede oskrbovanja z mlekom tudi malo vredne, da kmet nima za svoj trud niti od daleč onega dobička, ki bi ga lahko imel, slovenski meščan pa bi bil tudi lahko vse drugače elegantno preskrbljen s to prepotrebno vsakdanjo hrano kot je doslej. Kako — to kaže zgled na Saksonskem.

Iz tega zgleada slednjič tudi prav dobro izprevidimo, koliko velja trditev onih, ki trdijo, da je vse naše zadrugništvo samo umetno vzgojena rastlina. Ako bi se saška Zveza ne bila ganila, ampak bi bila pustila, da se stvari lepo same od sebe zgodovinski razvijajo, bi se najbrže ne bilo prav nič razvilo ali k večjemu prav ogromna zasebna podjetja, kot omenjeno Pfund-ovo v Draždanih.

Samo od sebe, dragi moji, ne nastane nič na tem ljubem svetu!

Zgodovina izvira namreč ravno od besede zgoditi se.

Kmetijski zadrugni mlini in pekarne.*)

Kdor se je nekoliko potrudil prodreti v globoko pomenljivost

*) Priobčujemo to črtico tako, kakoršna se nam je doposlala. Želimo le, da bi tudi drugi prijatelji zadrugnega razvoja nam podali svoje misli o tej zadrugni stroki, osebno, da bi razpravljali o tem, jeli pri nas potrebna.

zadrugniškega skupnega dejanja in nehanja, ta si bo pač lahko razlagal stremljenje in živo željo kmetovalcev, ki meri na to, da bi se kmetijstvo organizovalo na vseh stopinjah pridelovanja krušnega. Tako je zadruga vže marsikje podlaga za skupni nakup gnojil, semen strojev itd., ki služijo vsi proizvajanju hleba. Isto opazujemo pri nadaljnem pretvarjanji krušnega produkta, namreč pri mlačvi, ki se vže marsikje opravlja skupno in ki je na najboljšem tiru tudi pri nas razširiti se. Saj nam ni treba parnega stroja za 10.000 K za to, ampak nam v veliko slučajih zadostuje dober stroj na vratila, kar pride vse skupaj do 1000 K. Na Francoskem je v okolici mesta Blois (Blois) v obsegu nekaj malega kilometrov sedem velikih mlatilnih zadrug. Posnemajmo jih!

Tu in tam imajo tudi zadrugne mline, kjer predelavajo največ samopridelano zrnje v moko. Taka je na Kranjskem menda ena sama (ki je pa čisto mlada). Krasne zadrugne mline sem imel veselje videti na Nižje Avstrijskem n. pr. v Švarzdorfu (proga Dunaj—Bruck ob Lajti) in v Herzogenburgu blizu Šent Hipolita. Ta zadnji mlin je v zvezi z zadrugnim žitnim skladiščem. Mlin in skladišče oskrbuje z gonilno silo rečica Traisen, ki goni veliko vodno kolo; to proizvaja potrebno elektriko, ki daje luč 120 žarnic in goni mlin in dinamo v skladišču. Res, da so zadrugni mlini še precejšnja redkost, kar moramo le obžalovati. Saj imamo dovolj vzroka zato; le pomislimo, kako pretirano globoko posegajo mnogi mlinarji, prekupci moke in mokaarji mej naše najpotrebnejše hranilo, moko in korist skupnih mlinov vam bo jasna.

Od zadrugnega mlina pa do ustanove zadrugne pekarne pa je ena sama stopinja, en sam korak. Ta korak je storilo vže nebroj naših stanovskih sobratov na Fran-

coskem, ki so osnovali do te ure okoli 500 skupnih pekaren.

Želeti je, da se vse to različno postopanje enih in istih udov mej seboj spoji v lepo celoto. Potem šele bo pokazala zadruga vrhunec svoje hasnovitosti in koristi.

Ako je res, da je cena 1 kg žita, brez ozira na trgovski dobiček, enaka natančno ceni 1 kg kruha iz dotičnega žita, potem bi stal 1 kg kruha teoretično (na papirju) 16·8 vin., kadar bi stal kvintal rži 16·8 kron, pribijemo lej krušni ceni še 2·4 vin. za občne stroške, tedaj bi morale biti zadružne pekarnice v stanu prodajati rženi kruh po 19·2 vin. A kako je v resnici? Peki prodajajo rženi kruh s pribitkom po 40 do 50 odst., pšenični kruh na mnogih krajih celo z zvišanjem žitne cene na 60—70 odst.

In vendar kako priprosto sredstvo je dano v roko konsumentom, da se iznebe te neljube davščine in kontribucije posredovalcem; v dejanje pretvorjeno geslo: združite se! Združite se v zadružne mline in pekarnice, deluje tu preosnavljajoče in odrešujoče na moko in kruh, ker razbremeni proizvajanje vsakoršnega kramarskega dobička.

Naj pokažemo to misel v obliki dveh zadružnih pekarn na Francoskem kot vzoru!

Prva je zadružna pekarna v Leskarju, ustanovljena v velikem srpanu l. 1898., ki si je postavila za namen, preskrbeti svojim udom dobrega in cenene kruha. Ceno kruhu določuje njegova lastna cena več neki določeni znesek, ki se pa ne računa samo po tem, da se pokrijejo splošni stroški, ampak mora ob letu tudi še nekaj preostati. Ta preostanek z deležnino vred in pristopnino udov se poravnajo vsi stroški za prvotno napravo, torej za napravo krušne peči, mehnične kadunje (metrge, miza za umesiti, gnjesti itd.), za nakup par konj itd.

Zadrugi more pristopiti vsakdo brez razločka narodnosti in spola v okolici na 20 km krog Leskara. Redni udje plačajo kot vstopnino 20 kron, ki se lahko vplačajo tudi „in natura“ (t. j. v podobi žita ali pridelkov v obče); ta denar se porabi za plačanje prve inštalacije in za tvorbo opravilne glavnice. Da se prvim članom zagotovi nekako darilo v priznanje, določajo pravila, da se ima pristopnina plačevati v prid onim, ki so se podpisali v prvih treh mesecih po dnevu ustanovitve zadruge.

Poleg rednih udov ima zadruga tudi izredne, kateri plačajo samo po 5 kron pristopnine. Ti imajo isti dobiček od zadruge, kakor redni udje, samo da nimajo pri nobeni volitvi ne aktivne in ne pasivne volilne pravice. Sicer pa morejo s časoma taki postati redni udje; njihova pristopnina, kakor tudi njihov delež na letnem dobičku se namreč vpiše v knjigo na njihov račun. Kadar ta znesek doseže svoto 20 kron, postane ta „pristaš“, kakor imenujejo tam izredne ude, reden član, če to le upravni svet dopusti.

Ta upravni svet obstoji iz 9 mož in vodi pekarno. Njemu ob strani stoji nadzorni svet z dvanajstimi člani. Oba sveta imenuje občni zbor in sicer upravo samo za 1 leto.

Kruh se mora plačevati v gotovem denarju ali izjemoma s posebnimi znamkami, katere je pa treba vsak teden zamenjati, ako uprava ne dovoli daljšega obroka. Članovi zadruge morejo dodavati pekarni pšenico in drva. Vrednost pripeljanega blaga, ki se računa po dnevni ceni, se vpiše dodavatelju v njegovo krušno knjižico v dobro ali pa se mu, če ima raje, plača v gotovem denarju.

Z opekarno v zvezi je mlin, ki je last enega izmej zadružnikov samih, in je vsled tega zadruga v prijetni okolnosti, da more sama spremeniti pšenico v

kruh. Krušna peč je narejena po sestavu Bordelais (Bord'le), kadunja pa po zistemu Somasco. Naprava je veljala 14—16.000 kron. Ustanovitev so pripravljala najprej predavanja, ki so nagnila 117 članov, da so podpisali 1.400 kron. Prvega mal. travna 1899 je bilo podpisanih in vplačanih 400 kron.

Kruh se je jel peči dne 16. listopada 1898 in pekarna je napravila prvi teden okoli 250 hlebov, vsaki po 4 kg. Zadnji sušcev teden 1899 se je dvignila peka vže na več nego 1600 hlebov. Treba je bilo napraviti še drugo peč, ki more speči še 8 hlebcev po 4 kg na dan, za prevaževanje je bilo treba vže tretjega voza in še par konj. V mal. srpanu 1899 je imela zadruga 600 članov in kruha se je speklo vsaki dan okoli 1250 kg.

Pred ustanovitvijo zadruge so prodajali peki po okolici 4kilne hlebe po 1·30 kron. Isti dan, ko se je odprla zadružna pekarna je pala krušna cena za 5 vin. pri kili pri vseh pekih v občinah, v katerih je imela delovati zadružna pekarna. Mlinarji v okolici, od katerih so peki odvisni (ker dobivajo od prvih moko na kredit), so dali pekomo oblast, da naj prodajajo kruh po 1 krono proti gotovini in po 1·05 kron na upanje, upajoč, da tako morda uničijo jim neljubo zadružno početje ali ga pa vsaj oškodujejo z odbijanjem udov.

Zadružna pekarna je spravila pšenico in kruh v pravo sorazmerje in prodajala hlebce (4 kg) tudi po 1 krono in je pri tej ceni dosegla vže po 4 in pol mesečnem delovanju dobiček 748 kron, to samo pri napravi kruha. Ako zdaj vpoštevamo še prihranek pet vinarjev pri kg, za katere so moral peki po otvoritvi zadružne pekniti krušno ceno, tedaj znaša za okolico te pekarnice (za ljudstvo samo namreč) skupni dobiček 4.233·6 kron t. j. na vsako glavo

8·45 kron. Ker so ljudje skozi celo leto potrebovali enako veliko kruha, je omogočila zadružna pekarna svojim članom prištedek 22 kron na vsako glavo, to znaša za družino s petimi člani celih 110 kron (v okolišu zadružnih pekaren na zapadnem Francoskem računajo ta prihranek na petero-udno družino najmenj 60 kron), gotovo lepi denarci za priprosto delavsko družinico s skromnim zaslužkom.

Začetkom l. 1900. je štela zadruha 800 članov. Preskrbovala je 35 občin in je prodajala kruh, kadar je bila pšenica po 17 do 17 in pol kron, po 22 in pol vin., dočim so peki prodajali kruh po 29 vin. za *kg*. Zadružna pekarna je napravila sleherni dan 1600 do 1800 *kg* kruha.

Glavni ustanovitelj te pekarne meni, da nizka cena pšenice na zadružno pekarno ne vpliva neugodno. Kajti prvič, omogočuje prodajati kruh po dotlej neslišani nizki ceni, na drugi strani pa dosežajo kmetovalci, ki dajo pekarni svojo pšenico v zameno za krušne znamke (marke) najvišjo ceno, ki so jo v stanu dobiti za svoj pridelek.

Nekoliko drugačna je organizacija zadružne mlinarne-pekarnice v Uzosu (izg. Idzó). Oglejmo si še njene velezanimive vspehe in pota!

Ustanovila se je mal. travna 1899 po vzgledu pekarnice leskarske. Tudi pravila se skoro do pičice vjemajo. Vendar pa je napravila ta pekarna pomenljiv korak glede določitve krušne cene, ki pomeni gotov korak k napredku. Zadružna pekarna preskrbljuje svojim udom kruh po taki ceni, ki je v vednem sorazmerji s pšenično ceno. Podlaga tej določitvi cen je cena 25 vin. za *kg* kruha, kadar stane 100 *kg* pšenice 20·4 kron. To načelo vednega odnosa mej pšenično in krušno ceno se znatno oddaljuje od prakse večine francoskih zadružnih pekarn, kojih

načelo je, prodajati kruh kolikor moč po ceni.

Zadružni mlin, mlin na vodo, goni turbina in je preskrbljen z mlinskimi kamni, o katerih trdijo, da dajo dobro moko in boljše otrobe od navadnih trgovskih otrobov. Iz 100 *kg* dobre pšenice pride dobe 64·8 *kg* moke in 27·6 *kg* otrobov. Konec mal. srpana 1899 je štela zadruha 329 udov. Peka kruha se je povzdignila poprečno na 812 *kg* na dan. Za vsakdanje preskrbovanje 5 občin in za oskrbovanje 13 občin po 3krat na teden je bilo treba treh prenašalcev

kruha in treh voz. Listopada 1899 je imela zadruha več nego 400 članov. Izdelovanje kruha se je v isti meri dvigalo in je prišlo do 1050 *kg* na dan.

Prodajal se je kruh, kakor v Leskarju po 25 vin. za *kg* in na to ceno so morali iti vsi peki v okolici, ki so popreje prodajali *kg* po 30 vin. Ta cena 25 vin. pri ceni pšenice 20·6 kron se je znižala na 22½ vin., ko je mej tem pala cena pšenice na 17·4 kron. Načelnik te zadružne pekarnice je mnenja, da zamore uspevati zadružna samo pod tem pogojem,

Kot
dobrota
za vsako družino se
izkazuje uporaba =

**Kathreiner-Kneippove
sladne kave.**

Nobena skrbna gospodinja naj
se ne pomišlja dalje uvesti to
zdravo pijačo.

Najbolj priporočna primes in naj-
boljše nadomestilo za zrnato kavo.

Kathreiner-Kneippova sladna kava
se dobiva pristna samo v izviri-
nih zavojčkih z varstveno znamko
župnik Kneipp. In imenom =

Kathreiner.

ako ima na razpolago kak mlin. Zato navaja sledeče vzroke:

1. Ker more v tem slučaju potrebno pšenico nakupiti, dobiti najbolše blago in se preskrbeti zlasti pri svojih članih, katerin vsaj večinoma plačuje s krušnimi znamkami.

2. Ker s tem, ako smelje sama žito, ji je zajamčeno, da dobi dobro moko, česar se ne more nikoli trditi, ako damo moko v mlin.

3. Ker bi zadržno pekarno, ki bi ne imela mlina, mlinarji v okolici v kratkem zadavili in zadržali

V obeh opisanih pekarnah pravijo, da naj se izdeluje le ena vrsta moke in samo ena vrsta kruha, dober srednji kruh in tako tudi delajo.

Ne sme se namreč prezreti, da se tu dela z veliko maso konsumentov in ne za one, ki hočejo jesti kruh I. vrste ali kruh za luksus. Sicer pa skušnja, kot pov-

sodi, tudi tukaj uči, da si bogatini ne dajo opraviti pri zadržni pekarni. Deloma zato, ker farizej noče imeti ničesar opraviti s prostim cestninarjem, deloma je pa temu kriva služinčad bogatih, ki v zadržni pekarni ne dobi zaželjenega „bakšiša“ (trinkgelda) in si zato izmišljuje najraznovrstnejša sredstva, da odvrta gospodinjo od zadržne pekarne.

Zadržnik.

Je-li mogoče zadrugo z neomejeno zavezo izpremeniti v tako z omejeno?

Pred letom se je osnovala nekje na Štajarskem sirarska zadruga z neomejenim poroštvom in je bila tudi registrovana pri sodniji. V istem kraju imajo tudi Raiffeisenovo posojilnico in mnogi udje nove sirarske zadruga so tudi udje Raiffeisenove posojilnice. Ker so Raiffeisenove posojilnice zadruga z neomejenim poroštvom, je sklenila sirarska zadruga, spreminiti svoja pravila in postaviti

namesto neomejene omejeno zavezo svojih članov. Pomenljivo je, da sirarska zadruga svojega delovanja še ni bila pričela, in torej tudi še ni bilo nobenih upnikov, ki bi utegnili priti vsled te izpremembe pravil v kako škodo. Kljub temu je zavrnilo sodišče prve in druge inštanice prošnjo sirarske zadruga za registracijo novih pravil z utemeljevanjem, da se ne more spreminiti zadruga z neomejeno zavezo v tako z omejeno potom spremembe doslej vpisane zadržne pogodbe, ampak samo na ta način, da se prejšnja zadruga razide in ustanovi nova. Višje deželno sodišče je še pripomnilo, da vprašanje, je-li vsled nameravane spremembe utegne biti kak upnik oškodovan in je-li je kak upnik sploh tu ali ne, sploh tu ne pride v poštev. Sirarski zadrugi tedaj ne preostaja drugzega nego razdreti dosedanjo zadrugo, in ustanoviti novo s spremenjenimi pravili.

Zahvala in priporočilo!!

Spoštovani gospod (144) 24-19

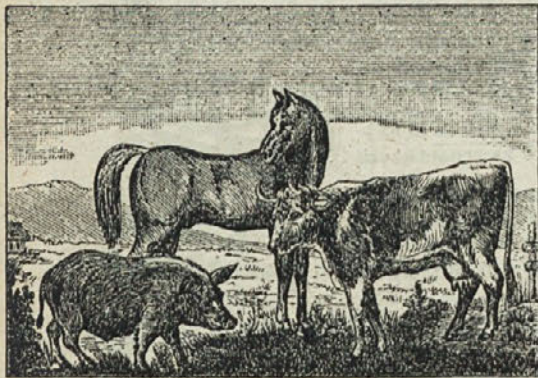
G. Piccoli, lekar „pri angelju“ v Ljubljani
Dunajska cesta.

Po večletnej uporabi pri svojej živini in po velikem povpraševanju od svojih znancev in družih po Vašem živinskem prahu; prišel sem do prepričanja, da je **Vaš živinski prah** izborno zdravilo, katero bi ne smelo v nobenem hlevu pogrešati.

Z odličnim spoštovanjem **And. Kocjančič**.

Podgora pri Gorici, dne 13. julija 1902.

Vsi kmetovalci

se lahko prepričajo, da je najboljšo sredstvo

konje, krave, telice, vole, prašiče, ovce itd., obdržati zdrave, močne, ješče in debele, če se jim primesuje k krmi

iz lekarne

živinski prašek PICCOLI

„pri Angelju“ Ljubljana, Dunajska cesta.

En zavoj 1/4 kg 50 vin., 10 zavojev 4 K. Vnanja naročila po povzetju.

Združene tovarne za volneno blago so izročile meni prodajo okrog 4000 takoimenovanih (159) 3-2

vojaških konjskih plaht

za neznatno ceno po samo

gld. 2.25 komad in gld. 4.20 par

(pri 6 parih brezplačno dopošiljatev) naravnost posestnikom konj. Te debele nepokvarljive plahte so gorke kakor kožuovina blizu 145×195 cm velike, tako, da celega konja pokrijejo. Vrsta B športna plahta 125×185 cm velika gld. 3.90 kom. Vrsta C pivovarniške in montan-plahte 135×190 cm gld 6 kom.

Ako naročeno ne bi ugajalo pošljem doposlano svoto nazaj.

Posilja le proti povzetju ali proti naprej doposlani svoti

Adolf Salzmann, posebna prodajalna kmetijskih potrebščin
Dunaj II/1, Schmelzgasse 10.

„Gospodarska Zveza“

v Ljubljani, Gradišče št. 1

naznanja, svojim udom, da ima vedno v zalogi vsa potrebna **umetna gnojila**, kakor **Tomazevo žlindro**, **kalijevo sol**, **solitar**, **superfosfat** (koščeno moko) in **Barthel-ovo klajno apno**.

Naročila se točno izvršujejo!

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Vse vrste slamorenice

lahko tekoče za na roko in do najmočnejših za na gepelj ali vodno moč v veliki izbiri priporočata

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino na debelo in drobno in zaloga poljedeljskih strojev

Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.

Tudi se dobijo po najnižji ceni vsi drugi poljedeljski stroji kakor: **gepeljni, mlatilne, reporeznice, mlini za šrotati in mleti, preše za sadje in grozdje, trombe in cevi za vodovode in sploh vsa železnina.** (135) —24

Slovenske cenike razpošiljamo na zahtevo brezplačno.

!! Najbolji vozovi za gnojnico !!

iz jeklene pločevine dvojno pocinjene v obsegu od 4—25 hl.

Nedosegljive verižne sesalke. Patentovane brizgalnice z medenim škornjem. 141 12—11

Najbolj priznana strgala za krompir in repo.

Izdeluje špeciálno

JOS. KLEMENT,

tovarna za sesalke in gospodarske stroje. Hrobce-Roudnice, Češko.

C. kr. priv.

pred ognjem in tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic

M. Adlersflügel

založnik Raiffeisnovih posojilnic

Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.

(134) 24—24

Svetovnoznana !!! Nad 300.000 v rabi. Nad 500 prvih odlik.!!!

ALFA-LAVAL-Separator-ji

so najboljši

posnemavci smetane

je dobiti v 14 različnih velikostih, posnamejo od 40—2000 litrov v eni uri.

Popolne oprave za mlekarne

na roko in s silo, kakor tudi vse mlekarske stroje in posode. (155) 12—9

Popolne naprave za led in ohladitev

za mlekarne, pivovarne, klavnice, mesarje in prekajevalce, za čokoladne tovarne. 450 do 300.000 toplin (kalorij).

Najcenejša in najboljša denjoča ohladilna naprava.

Akcijska družba ALFA-Separator, Dunaj.

Zaloga za južne dežele

v Gradcu, Annenstrasse 26.

Podružnice: Budimpešta. Praga.

Posebnost: Turbine na par, naprave mlekarne.

Posebnost: Posode za prevažanje mleka brez gumija.

Ceniki, podučne brožure, proračuni in načrti za mlekarne na razpolago. Svet se daje v vseh zadevah mlekarstva. Zahteva naj se naš strokovni list „Alfa-Mittheilungen“ brezplačno.

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Stroji za pripravo krme!

Stroji za rezanico na patent valjkah z mazljivimi tečaji lahko za goniti, kar prihrani 40% moči.

Reznica za repo in krompir,

Mlini za drobljenje in mečkanje,

Parnica za živinsko klajo,

Prenesljive štedilne peči s kotlom

z enajliranimi ali neemajliranimi vložnimi kotli, stoječe ali za prevožno, za kuhanje in parjenje živinske klaje, krompirja za različno poljedeljsko in domačo porabo itd. potem

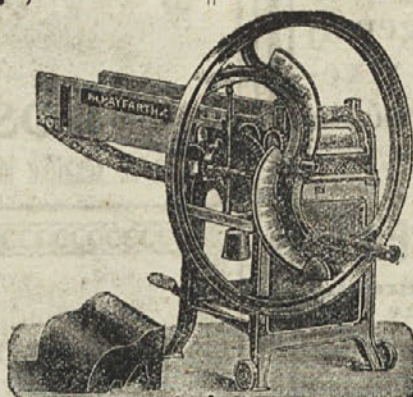
Stroj za koruzo roškati,

Mlini za čiščenje žita,

Čistilni stroji trijerji

Stiskalnice za seno in slamo,

na roko, stoječe in za prevažanje.

Stroji za mlatiti, viteli, jekleni plugi, valjarji in brane

Najboljši stroji za sejati „AGRICOLA“

(zistem s premakljivim kolesom) jako priročni, brez spremenjalnih koles za vsako seme, za v goro in dolino.

Samotvorne patentovane brizgalnice za pokončavanje grenkulje, drevesnih škodljivcev in peronospre.

Vse te stroje izdeluje po najnovejši odlikovani napravi

Ph. MAYFARTH & Co.

tovarne za poljedelske stroje, livarne železa in fužine na par (157) 8-6

Ustanovljene 1872.

DUNAJ, II./1. Taborstrasse št. 71.

850 delavcev.

Odlikovane s čez 450 zlatimi, srebrnimi in bronastimi svetinami.

Obširni katalogi brezplačno. — Zastopniki in prodajalci se radi sprejmo.

~~~~~ **Dopisuje se tudi v slovenskem jeziku.** ~~~~~

Centrala za nakup in prodajo!

Gospodarska Zveza

~~~~~ v Ljubljani ~~~~~

posreduje svojim članom

nakup vsakovrstnih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, modre galice, žvepla; raznih poljedelskih strojev, vsakovrstnih semen; koruze, moke, otrobov itd. po najnižjih cenah;

prodajo vse vrste kmetijskih pridelkov itd. ter ima v zalogi vse tiskovine za raiffeisenske hranilnice in posojilnice, katerim preskrbi po znižani ceni tudi železne blagajne, varne proti požaru in vlomu.

☛ Zaloga Barthel-ovega klajnega apna, oddaja se od 5 kg naprej. ☛

Posredovalnica za Zvezine trgovce!

Izdajatelj: Gospodarska zveza v Ljubljani.

Odgovorni urednik dr. Viljem Schweitzer, odborak Gospodarske zveze v Ljubljani. — Tisk Zadrúžne tiskarne v Ljubljani.